

Tizenötezer magyar katona hősies véráldozata biztosította 250 év előtt Budavár visszafoglalását

Csipős, tiszta reggelre virradt 1686 szeptember 2-án Budavárának hetvenhetedik napja ostromlott félholdas tornyai fölé a sárguló őszi nap, hogy ugyanaznap este, amikor vérvörös arccal a Jánoshegy mögé bukott, már a felszabadító keresztény seregek győzelmi zászlóit lássa lobogni a leomlott bástyák és füstölgő romok fölött.

Több évig tartó diplomáciai előkészítés és hónapokig húzódó gáncsoskodások leküzdése után 1686 június 17-én ért el Buda alá Lotharingiai Károly herceg vezetése alatt az egyesült keresztény sereg. A herceg vezetése alatt 24.000 császári katona volt, továbbá a brandenburgi választófejedelem 7000 harcosa, 4000 sváb és 3000 frank zsoldos. A vezetők között volt a többek között *Starhemberg* Rüdiger gróf, Bécs híres védője, *Kapra* Aeneasz, *Croy* Jenő herceg, a *Pfalz-Neuburgi* herceg, a német lovagrend nagymestere, a brandenburgi *Schöning* altábornagy és a *Baden-Durlach* örgróf. A sereghöz tartozott I. Lipót császár vejének, *Miksa Emánuel*

bajor választófejedelemnek külön kommandója alatt 8000 bajor, 4700 szász és 8350 császári katona. A lotharingiai herceg csapatának egyik vezetője volt *Pálffy* Károly János gróf, míg a bajor választó külön hadtestében a 8000 bajor zsoldost *Serényi* János gróf vezette.

Kezdetben Buda alá csak 3000 főnyi magyar sereg gyűlt össze az öreg *Esterházy* János gróf főkapitány vezetésével. Később azonban a főkapitányságokból és a várakból mind több és több magyar katona csatlakozott az ostromló sereghöz. Így eljött *Koháry* Istvánnak, az egri törököt figyelő csapatából ifj. *Bercsényi* Miklós séllyei kapitány, *Erdődy* György gróf lévai és *Bottyán* János esztergomi huszárkapitányok, *Csáky* László gróf generális, *Koháry* István gróf, *Barkóczy* Ferenc báró és *Petneházy* Dávid ezredesek, *Fidh* János és még sok vitéz magyar várkapitány, akiknek csapataival rövidesen 15.000-re emelkedett a lotharingiai herceg seregében a magyarság száma.

Budavárát körülzárják az egyesült keresztény seregek

A keresztény seregek június 17-én azonnal elfoglalják Pestet, a következő napon Budát teljesen körülzárták, június 24-én már az alsóváros is egészen a kezükbe kerül, úgyhogy tulajdonképpen már csak maga Budavára marad a törökök kezén, amelyet a hetvenéves, vitéz *Abdurrahman* basa véd 7000 főnyi őrség élén. A vár ostroma június végén kezdődött. A déli részről *Mátyás* király egykori palotáját a *Gellérthegyen* és a *Naphegyen* levő állásaiól a bajor választófejedelem támadta, míg *Lotharingiai* Károly herceg észak felől, a *Dunától* és *Óbudától* kezdve fogta körül a várat. A brandenburgiak a *Rózsadombtól* nyugatra helyezkedtek el, a 4000 sváb pedig a *Svábhely* keleti lejtőjén állott. A 15.000 főnyi magyarság nem harcolt külön vezénylet alatt, hiába kérte azt már korábban maga *Esterházy* Pál gróf nádor, hanem a magyar hajdúk a különböző császári és brandenburgi csapatokba voltak beosztva, míg a magyar huszárak *Pálffy* Károly János gróf és *Bottyán* János vezetése alatt felderítő szolgálatokat végeztek, különösen dél felé, ahonnan *Szulejman* nagyvezír felmentő seregét várták a vár védői.

Budavár ostroma rendkívül nehéz feladatot jelentett az ostromlóknak. *Abdurrahman* basa nemcsak a természet nyújtotta védelmi lehetőségeket, hanem az akkori haditechnika minden eszközét kihasználta. Az ostrom közben különösen sok ember pusztult el az aknáknál és ellenaknáknál robbanása következtében, amelyeknél a török aknavető állandóan ügyesebbek voltak a császári „minörök-nél”. A török aknavető munkáját azonban ugyszólván egymagában ellensúlyozta egy génuai ferences barát, *Fra Gabriel Gautieri*, a magyarok *Tüzes* Gábor, aki különösen a görögtüzszerű, borzalmas sebeket okozó rakétáival okozott állandó pánikot a falakat védő törökök között. A keresztény seregek június végétől kezdve több általános rohamot kíséreltek meg a várfalak ellen, amelyek közül legvéresebb volt a július 27-iki, kudarcra végződött támadás, amely 5000 keresztény harcos, közöttük 500 magyar hajdu életébe került. Az ostromkísérleteket erősen hátráltatta a vezetés megosztottsága, mert amíg *Lotharingiai* Károly vezetése alatt az északi fronton az egyes külső falrészek, melyekre az első zászlót a győri magyar

hajdúk tüzték, már július folyamán az ostromlók kezébe kerültek, addig a bajor választó önálló rendelkezése alatt álló sereg a déli falakon semmi eredményt sem ért el.

Hatezer oláh csatlakozik Szulejmán nagyvezírhez

A sikertelen rohamok következtében a keresztény seregek annyira meggyengültek, hogy amikor augusztus elején *Szulejman* nagyvezír felmentő serege, amelyhez az oláh vajda vezetésével 6000 oláh is csatlakozott, a budafoki dombokhoz érkezett, *Lotharingiai* Károly herceg nem mert nyílt csatába bocsátkozni, hanem az ostromló táborát a *Gellérthegy* déli lejtőjénél, *Kelenföld* táján, szekerekből vont védelmi vonallal erősítette meg és amögül várta *Szulejman* akciót. *Szulejman* azonban maga sem mert nyíltan támadni, hanem csak azt akarta elérni, hogy a védőkhöz néhány ezer főnyi segítséget küldjön be a várba. Augusztus 20-án egy több ezer főnyi lovasított janicsársapat nagy kerülővel, a *Lipótmező* és *Hüvösvölgy* felől meg is kísérelte áttörni az ostromlók vonalait és így jutni be a várba, azonban a janicsárok az elszánt kísérlet közben ugyszólván egytől-egyig elvéreztek. A védősereghez viszont közben megérkeztek *Scherffenberg*, *Heister* és *Caraffa* hadtestei, továbbá egy 2000 főnyi svéd segítőcsapat is és így augusztus végére lassan elkerülhetlenné vált a hős *Abdi* basa sorsa, aki elismerésméltó, haláltmegvető bátorsággal védte összeolvadt védőcsapata élén a mindjobban kikezdett falakat.

Lotharingiai Károly herceg elnöklése alatt augusztus 31-én utolsó haditanácsot tartottak, amelyen újabb általános rohamot határoztak el. A roham napját a haditanács szeptember 1-re tűzte ki és aznap este már meg is akartak indulni a futóárkokba a rohamra kijelölt csapatok, amikor *Miksa Emánuel* bajor választó arra kérte a lotharingiai herceget, hogy a rohamot halassza el szeptember 2-ára, mert ő a déli szakaszon még jobban elő akarja készíteni a támadást. A lotharingiai herceg hozzá is járult a halasztáshoz, azonban másnap a bajor választó kísérlete nem hozta meg a várt eredményt. Szeptember első napján azért az egész keresztény táborban lázas tevékenységgel folytak az előkészületek

az általános rohamra. A tervről azonban *Lotharingiai* Károly utasítására a katonák figyelmét elvonták azzal a suttozva szájról-szájra adott hírrel, hogy másnap nem a vár, hanem *Szulejman* nagyvezírnek *Ercsi* környékén táborozó, közel 60.000 főnyi serege ellen lesz a támadás.

1686 szeptember 2

Szeptember 2-ára virradó éjjelt az ostromló sereg lovassága nyeregben, gyalogsága pedig talpig fegyverben töltötte. Az éjjeli őrsöket megkettőzték és a keresztény sereg dobogó szívvvel várta a hajnal pirkadását, a felkelő napot, amelytől az ostrom eldöntését várták, amelynek eredmény nélküli elhúzódása már nagyon ellankasztotta a támadók kedvét és bizalmát. Végre felvirradt a várva-várt hétfő, 1686 szeptember 2. A lovak vidám nyertése üdvözölte a felkelő napot — amint azt *Károlyi* Árpád dr. írja Buda visszafoglalásáról ötven évvel ezelőtt megjelent hatalmas munkájában —, amelynek éltető sugarai a két éjszakai készenlétben kifáradt harcosokba új erőt öntöttek.

Lotharingiai Károly már korán reggel ágyuztatni kezdte a falakat. Ugyanakkor *Abdurrahman* basa végső kétségbeesésében felrobbantotta a vár északi oldalán levő, a mai *Lovas-ut* feletti bástya áthidalása alá furatott aknát. Az aknarobbanás azonban rosszul sikerült és még könnyebbé tette az ostromlóknak a török sáncokhoz való hozzájutást. Ez volt az első és utolsó rosszul sikerült török akna az egész ostromnál. *Lotharingiai* Károly azt tervezte, hogy egész napi ágyuzás után csak estefelé kezd meg a rohamot. Ugy számított ugyanis, hogy addig eldől, hogy *Szulejman* felmentő seregével nem kezd-e valami akciót. Ha *Szulejman* valamit megkísérel — gondolta *Lotharingiai* Károly —, úgy a keresztény sereg őt napközben távol tarthatja és visszanyomhatja, ha azonban a török nagyvezír továbbra is megmarad szemlélődő álláspontján, úgy annál jobb. Hogy azonban úgy a védősereget, mint az esetleg támadásra készülő *Szulejman* az általános roham felől tévhitben tartsa, *Lotharingiai* Károly a rosszul sikerült török akna felrobbanása után parancsot adott arra, hogy néhány lovasosztály a védőtáborból kilépve, a *Budaörs* felé fekvő hegyeket szállja meg.

Ezt a taktikai mozdulatot a déli órákban néhány lovaseszred, köztük a magyar huszárak, végre is hajtotta. Ugyanakkor a sereg többi része is lóra ült és hadirendbe állt. Így nagyszerűen sikerült a támadóknak délután 4 órára a futóárkokba szálló gyalogos rohamoszlopok mozdulatait fedezni. Így a gyalogos rohamoszlopok már az általános rohamra várták a jeladást, amikor a várat körülölelő budai hegyeken elhelyezett ostromló seregek a zöme is észrevette, hogy tulajdonképpen nem *Szulejman*, hanem *Abdurrahman* ellen fog megindulni a harc. Délután fél 5 órakor szűnt meg a várfalakat reggel óta szakadatlanul bombázó ágyuk bögése. Ünnepeles csend következett be, ami az általános roham félelmetes előjele volt.

Megkezdődik az utolsó roham

Fél óra múlva, pont 5 órakor a *Kisvárhely* lejtőjén megdőrdült a rohamot jelző hat ágyulövés. Ebben a pillanathon *Croy* Károly Jenő herceg a *Vérmezőn*, a vár északnyugati nagy bástyája tövében, *Schöning* brandenburgi altábornagy a *Bécsikapu* alatt, *Serényi* Károly gróf pedig a volt *Szarvas-téren* kiröpítették kardjukat hüvelyükből és „ha Isten velünk, ki ellenünk” kiáltással rohamra indították a harcvágytól égő katonáikat.

A rohamcsapatokban, minden császári ezred élén száz-száz magyar hajdu haladt. A roham alig tartott két és fél óráig, de annál véresebb volt. A *Bécsikapu* melletti bástyát támadó rohamoszlopok alig kellett néhány lépést tenni, hogy elérje a török cölöpsort. A magyar tisztek vezetése alatt álló fűrge hajdúk egy-egy merész ugrással, szinte pillanatok alatt belül jutottak a ledöntött cölöperítésen, ahol azonban a janicsárok pusztító sortüze megtorpantotta a halálraszánt ostromlókat. Egy pillanat alatt ide futott össze a várat védő törökök színe-java s mire a janicsárok sortüzenek füstje eloszlott, máris megvilant a cölöpsor tetején az egymást biz-

2 kiló
„Antonia”

Mosószappan

96 fillér

az ismert 30%-os H. rendű kifűzőn habzó minőségben

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

tató janicsárok suhogó szablyája. Olyan emberfeletti elszántsággal védtek ezt a pontot a törökök, hogy a hajdúk, a gránátosok és az első sorokban haladó egyéb önkéntes ostromlók nagyobb része elhullott a rohamoszlop vezető *Asti* Mihály alezredessel együtt.

Az elhullott hajdúk helyébe azonban új ostromlók léptek. *Pálffy* Ferenc vezetésével feljutottak a bástya ormára a vértések és a dragonyosok, felküzdöttek magukat a gyalogosokká tett magyar huszárak is és új erővel vette kezdetét a vár fokán a küzdelem. Már *Pálffy* Ferenc is két sebet kapott és már-már az elesett magyar katonák hullái képeztek válaszfalat a törökök és a keresztények között, amidőn a *Vérmező* felől támadó rohamoszlopok is sikerült feljutni a falakra. A jobboldali rohamoszlop oldalba fogta a védő törököket és *Abdurrahman* basa, aki hetvenéves kora ellenére karddal a kezében az első sorokban küzdve, biztatta elszántan küzdő katonáit, kénytelen volt a belső bástyákat is feladni.

Véres utcai harc a Bécsi kapunál

Ekkor kegyetlen utcai harc keletkezett. A törökök az egyesült magyar, császári és brandenburgi csapatok elől a mai *Verbőczy*-, *Fortuna*-, *Országház*- és *Uri*-utcaik északi végében előre elkészített barrikádok mögé vonultak vissza, hogy azok mögül, valamint a környező házak ablakaiból egy kétes kimenetelű, véres utcai harcot kezdjen addig, amíg az éj beáll, amikor is — tekintettel arra, hogy a védtelenül maradt ostromlótábor a *Budafoknál* táborozó, közel 80.000 főnyi török sereg állandóan veszélyeztette — az ostromlóknak a harcot beszüntetve, vissza kellett volna vonulniok. Abban a pereben azonban, amikor a törökök a bástyafalakra visszafordultak, hogy az utcai barrikádok mögé vonuljanak, az ostromló katonák parancsszó nélkül, szinte ösztönszerűleg ugrottak a hátráló törökökre és velük elvegyülve, ők is benyomultak a barrikádok mögé, miáltal megakadályozták azt, hogy a barrikádok keskeny nyílásait a törökök a mai harcok technikában gyakran alkalmazott spanyol lovasokhoz hasonló „nyársbakokkal” elzárják.

A törökök sorsa ezzel a pillanattal meg volt pecsételve. A janicsárok szívét, akik 77 napon át szinte esodával határos példáját mutatták a haláltmegvető bátorságnak, egyszerre elfogta a rémület és legtöbbjük pánikszerűen megfutamodva igyekezett elérni a *Vizváros* lejtőit. A törökök egyrésze a házak pincéjébe menekült, egyrésze pedig a várpalota felé iramodott abban a reményben, hogy ott elsáncolhatja magát és meg tudja védeni életét addig, míg *Szulejman* serege hátha támadja az ostromlókat. Csak néhány száz török katona tartott még ki, akiket az ezüstszakállu *Abdurrahman* basa maga köré gyűjtve, a *Zsidó-utca*n — a mai *Verbőczy-utca*n — akart egy utolsó, kétségbeesett rohamra vezetni a *Bécsikapun*

Ön is szeretné ha olyan
férfi lenne mint
CLARENCE BROWN
GABLE
akár felesége mint
KATHARINE HEPBURN
LOVE
akár alkalmja mint
JEAN HARLOW

METRO GALA-EVENEK NAGY MEGLEPETÉSE!

FÉLTÉKENYSÉG
CLARENCE BROWN produkció

Díszbemutató
hétfőn 8-10-ór
Premier kéndent

FORUM FILMSZÍNHÁZ

RÓZSA szücsáruháza
átköltözött

PÁRISI
UTCA 4

Intézeti ágyneműek

8 részes matrac 15.80

3 részes afrikamatrac 20.—26.—

Klotz-paplan jó vattával 14.50 — 18.50

Gyapjutarakó teveszórászinben 18.50 — 22.50

Az összes intézetek előírtas minőségét raktáron tartjuk

PLUMA PAPLANGYÁR

Kammermayer Károly-u. 2
Gyár: Lipót-kürt 16
Fiók: Horthy Miklós-ut 33

keresztül mind nagyobb tömegekben benyomuló keresztények ellen. A császári katonák azonban észrevették a basa szándékát és őt az Iskola-tér felől néhány perc alatt teljesen körülkerítették. Amikor a törökök észrevették a hátuk mögé került császári csapatokat, Abdurrahman utolsó hívei is futásnak eredtek.

Karddal a kezében esik el Budavár hős védője

Csak egy egész kis csoport maradt az Iskola-téren — írja már idézett munkájában Károlyi Árpád. — A leghivebb, a legkitartóbb török tiszt, annyi dicsőség és annyi szenvedés osztályosai térdeltek ott egy galambösz férfi körül, göresösen kapaszkodva megrongyolt kaftánja foszlányaiba. Az egyik térdét ölelte át az aggastyánnak, a másik lábfejehez tette vérző homlokát, a harmadik lecsüngő balkarját fogta körül összekulcsolt kézzel. A véres, löportól füstös arc, marcona harcosok rimánkodva könyörögtek az élő szoborhoz: — jöjjön velük, meneküljön, mentse meg drága életét a romok közül, hisz Konstantinápoly és Jeruzsálem kulcsa, a megalázott Buda örökre veszte van!

De az ősz ember tagadólag intett.

— Ha nem tudtam megvédeni a rámbizott várat, haljak én meg itt — zokogott fel Abdurrahman.

Mellétevő ezüst szakállára lepergő könnyeseppjeivel összefolyt piros vére. Majd hirtelen kirántotta magát az esdeklő tisztjeinek köréből, megsuhintotta feje felett a győzelemhez szokott színesvégű görbe kardot, kitárt mellette rohant a rájövő ellenségre és így esett el a lenyugvó nap vöröses fényében a császári katonák fegyvercsapásai alatt.

A megmaradt őrség, az asszonyok és polgári egyének, a zsidó kereskedők, akik mindnyájan résztvettek a védelemben, a várpalotába menekültek, amelynek déli falait Miksa Emánuel vezetése alatt a bajrok csak sokkal lassabban és csak nagy nehézségek árán hágták meg. De mire az est leszállt, a megmaradt védőknek ez a kis csoportja a várpalota udvarán szintén letette a fegyvert. A bajor választófejedelem, akinek Lotharingiai Károly átengedte a kegyelem jogát, életben hagyta a fegyverüket letett védőket, de a várat három napra átengedte az ostromló katonák szabad zsákmányának.

A török uralom hagyatéka

Már a prédálás kezdetén tűz ütött ki egy-egy házban, de oltásra természetesen senki sem gondolt, sőt a fáklyák és kanócok világánál zsákmányoló katonák gondatlansága miatt a tűz olyan nagy méreteket öltött, hogy másnap reggelre már néhány vastagabb kőből épült raktárpületen és a Mátyás-templomon kívül egész Budavára elhamvadt. Az utcákon százával, ezrével feküdtek a hullák.

Közöttük és az égő házak üszkei között csoportosan jártak a zsákmányoló zsoldosok. A bolognai származású tudós Marsigli gróf is holttesteken át lépkedve, szedte össze a tűz elől Mátyás király híres könyvtárának, a Corvinának nyomoruságos maradványait.

A leégett várat övező alsóvárosban a visszafoglaláskor, az egykori hatalmas

begler bég székhelyén nem maradt más, mint huszonhárom mecset, kilenc melegfürdő, huszonkét sütőház, egy kőből készült török iskola és négy török kolostor, köztük egy: a Gül Babáé. Ez volt a 145 éven át tartó török uralom hagyatéka, amely tüzben, füstben, az ostromló seregek lábdobbanása alatt pusztult el, hogy ismét helyet adjon a keresztény civilizációnak.

Budavár visszafoglalásának híre egész Európát örömmámorba ragadta. 1686 szeptember hava egész Európában háláadó istentiszteletek és népünnepélyek között telt el. Tüzijátékok, ágyulövések, emlékérmek hirdették Bécsben, Rómában, Berlinben, Londonban, Párisban és Madridban a nagyjelentőségű eseményt. Budavár visszafoglalása mind politikai, mind stratégiai szempontokból nagyobb jelentőségű volt az 1683-i bécsi győzelemnél, mert Buda elestével végleg megintott Magyarországon a törökök lába alatt a talaj és ezzel az ozmán birodalom európai hatalmának veszedelme örökre megszűnt. Ezt a győzelmet pedig annak a 15.000 magyar nemesnek és közkatonának önfeláldozása biztosította, akik nem zsoldért, hanem hazájukért küzdve, az ostromlók élén haladtak mindig és holttesteikből építettek hidat az utánuk nyomuló császári harcosoknak. Ennek a 15.000 magyarnak véráldozata nélkül a külföldi segítség alig használt volna, amely segítség különben is csak csekély viszonzás volt mindazért, amit a magyar nemzet Szent Istvántól kezdve századokon keresztül áldozott a keresztény Nyugat-Európáért!

Elutaztak Magyarországról az olasz katonai akadémia növényékei

Székesfehérvárról jelentik: Az olasz katonai akadémia növendékeinek 30 tagu csoportja hat héten át Magyarországon volt tanulmányuton, amelyet Balatonlellén néhány heti üdüléssel fejezett be. Az olasz katonai növendékek szombaton utaztak vissza Olaszországba. Székesfehérvárott ünneplésen fogadták az átutazó akadémistákat. Az olasz és magyar zászlókkal fellobogóztató állomáson nagyszámu közönség jelent meg. A honvédtisztokr. küldöttségét vitéz békei Kócs Ottó ezredes, a város hivatalos küldöttségét Farkas István főjegyző vezette. Kivonult a levették diszszázada is. A honvédenekar a Giovinezát játszotta, majd a város közönsége nevében Dormuth Árpád r. tanár köszöntötte olasz nyelven a távozó vendégeket. Az üdvözlésre a növendékek parancsnoka választott, majd a város villásreggelin látta vendégül az olasz katonai akadémistákat, akik azután Szombathely felé utaztak tovább.

Robbanás megölt százhetvennyolc kínai munkást

Sanghaiból jelentik: Lungtan közelében, Csungking vidékén felrobant egy kőolajraktár. A robbanás következtében 78 munkás, aki a Szecsuan és Hunan tartományokat összekötő út építésén dolgozott, meghalt.

Újabb vádak a győri kátránypanama gyanúsítottjai ellen

Győrből jelenti a Magyarság tudósítója: A kátránypanama ügyében az ügyészség fogházából szombaton délután átkísérték a rendőrségre Virág Imrét, Halmos Györgyöt és Kaunitzer Károlyt, hogy kihallgassák őket a detektívek által újabban beszerzett adatokat illetően. A nyomozás során a detektívek a szombathelyi városházán több terhelő adatot találtak a letartóztatottakkal szemben. Megállapították többek között azt is, hogy az utépítéseknél, amikor vizsgálóbizottság érkezett az utaknál felhasználhat kátrányminőségének megvizsgálására, a munkálatokat vezető kátrányolvasztó kazán belső részét elsőrendű anyaggal kenték be s így, amikor a bizottság mintát vett, csak arról győződhetett meg, hogy az előírt anyagot használták fel. A rendőrségen még azt is kutadják, hova lett 74 hordó bitumen, amely az elszámolásokból még nem derült ki.

Butort legjobban az évtizedek óta közismert **BOG-MIL** butorárúházbán, VI. Vilmos császár-ut 43, vásárolhat (Báthory-utcával szemközt). **Hálósobák, ebédlők és kombinált butorok** nagy választékban. Olcsó árak! Kívánatra fizetési kedvezmény

MODERN ÜLŐBUTOROK
GROSZ REZSŐ kárpitos és lakberendező
V. Pannónia-utca 8. Tel. 12-5-19. Kliring tag 59/1

Bednay Testvérek műasztalosok, — kárpitosoknál. —
Butorterm: Budapest, VII., István-ut 20. Hernád-utca sarok. — Telefon: 32-8-76

ERNST BÉLA butorkereskedő, VIII., Baross-u. 47
József-körút saroknál. Tel.: 45-8-39. Hálók, ebédlők kombinált szobák, mindennemű lakberendezési cikkel nagy választékban, kedvező fizetési feltételek mellett is